

Koalitionsaftale 2016 – 2018

**Lighed
Tryghed
Udvikling**

Ny koalitionsaftale 2016-2018

Grønland er uigenkaldeligt på vej mod selvstændighed og denne proces kræver ikke alene politisk stabilitet, men også national samling. Parterne er enige om at fremføre forslag til ny forfatning ved udgangen af denne valgperiode. Det samlede arbejde for selvstændighed fremmes bedst ved indgåelse af en så bred og repræsentativ koalition som mulig. Derfor har Siumut, Inuit Ataqatigiit og Partii Naleraq besluttet at indgå et samarbejde for den resterende del af valgperioden og har i den forbindelse aftalt følgende:

I erkendelse af det grønlandske samfunds generelle situation, er parterne enige om at skabe større **stabilitet** ikke kun i det politiske samarbejde i Inatsisartut og Naalakkersuisut, samt at skabe øget **lighed** i samfundet og **stabile** rammer for udvikling af de politiske løsninger.

Parterne er enige om, at der i de kommende måneder og år er behov for holdbare løsninger til gavn for befolkningen og det grønlandske samfund.

Parterne er enige om at arbejde for større **lighed** i befolkningens levevilkår, og dermed skabe mere lige vilkår, uanset hvor i landet befolkningen lever. Dermed ønsker parterne at bekæmpe **uligheden** i samfundet på alle måder.

Den ny koalition ønsker at være samlingspunkt for befolkningen. Parterne vil værne om demokratiet, ikke mindst gennem borgerinddragelsen på alle led.

Nødvendige reformer

Parterne er enige om at skabe klare rammer for de nødvendige reformer inden for skat, boliger samt sociale ydelser, og at et mål om øget lighed er det grundlæggende element for det kommende reformarbejde.

Kommuner

Der skal gennemføres holdbare løsninger, i tæt samarbejde med de berørte kommunalbestyrelser omkring ny kommunal deling af Qaasuitsup Kommunua. Dertil skal bygdebestyrelsernes kompetencer tilrettelægges med en reel beslutningskompetence og økonomisk beføjelse. Der skal også etableres lokalråd eller lignende fora i byer og bygder efter behov.

Trafik

Parterne er enige om, at der ikke skal ske forringelse af borgernes vilkår ved indgåelse af servicekontrakt inden for passagerbefordring. Derfor skal der indgås aftaler, som kommunerne kan være tilfredse med.

Bygder og yderdistrikter

Parterne er enige om etablering af departement for bygder og yderdistrikter i erkendelse af de opgaver, der ligger i området. Der skal planlægges indsats omkring infrastruktur, kommunikation, energi og sundhed. Derudover skal der gennemføres en kontinuerlig implementering af vedvarende energiløsninger i bygderne.

Regionsudvikling

Parterne er enige om en regional tilgang til, og mere lige udvikling af Grønlands regioner, særligt omkring rådgivningen og erhvervsudviklingen. Der skal ligeledes gennemføres landsdækkende tiltag til fremme af selvforsyningen.

Børn og familier

Parterne er enige om etablering af en landsdækkende handlingsplan for børn og unge på socialområdet. Dertil skal der bevilges flere midler til MIO til vidensindsamlingen.

Folkeskolen

Parterne er enige om at give et mærkbart løft i kvaliteten af undervisningen i Atuarfitsialak. Samtidig skal det store renoverings- og vedligeholdelseefterslæb på folkeskoleområdet granskes med henblik på et større afløb af bevillingerne i Anlægs- og Renoveringsfonden.

Videregående uddannelse i Tasiilaq

Parterne er enige om at undersøge etablering af relevant regional uddannelsesinstitution i Tasiilaq inden for denne valgperiode.

Bæredygtig forvaltning af levende ressourcer

Parterne er enige om at udarbejde klare formuleringer til en bæredygtig forvaltning af levende ressourcer.

Klare nationale klimamål

Parterne er enige om at formulere klare klimamål. Dertil skal muligheden for tilslutning af Paris-aftalen undersøges og de økonomiske konsekvenser heraf skal afdækkes.

Lighed - Tryghed – Udvikling

Siumut, Inuit Ataqatigiit og Partii Naleraq indgår herved nærværende koalitionsaftale for den resterende del af valgperioden.

Det centrale i koalitionen er, at arbejdet for Grønland og det grønlandske folk igennem Inatsisartut og Naalakkersuisut, skal være baseret på troværdighed, gensidig respekt og med borgerne i centrum.

Parterne i koalitionen har indgået enighed om at arbejdet for at fremme udviklingen i det grønlandske samfund samt arbejdet for at fremme stærkt og solidt platform i det internationale samfund, skal pågå på baggrund af fælles målsætninger – ikke kun igennem Inatsisartut og Naalakkersuisut, men partierne er enige om at der skal arbejdes for at fremme fællesskabet og samarbejdet i hele det grønlandske samfund.

Koalitionspartierne har aftalt, at indføre reformer der sikrer bedre levevilkår og ikke mindst igangsætter en dynamisk udvikling af økonomien, der skal sikre skabelse af nye arbejdspladser og dermed få udviklet flere arbejdspladser til den arbejdsdygtige del af befolkningen.

Der skal arbejdes for at igangsætte en dynamisk udvikling indenfor fiskeri, turisme, landbaseret arbejde og håndværkerfagene. Koalitionspartierne vil sikre gode rammer for nytænkning, innovation og iværksætter. Ligeledes skal der arbejdes for at skabe større pengestrøm og en solid økonomi i alle erhvervsområder.

Det er indenfor fiskeri og fiskeriindustrien, indenfor råstofområdet, turismeområdet og øvrige landsbaserede erhverv, indenfor byggeri og anlæg, at der skal skabes nye indtjeningsmuligheder og arbejdspladser. Derudover skal der arbejdes for at pengecirkulationen indenfor eksisterende erhverv forstærkes og forbedres.

Koalitionspartierne har aftalt, at der skabes gode rammebetingelser for at alle der er i en arbejdsdygtig alder kan være og blive selvforsørgende og selv bærende i alle henseender. Dette opnås blandt andet ved igangsættelse af bygge- og anlægsprojekter og ved at sikre at flere unge mennesker uddanner sig eller kommer i beskæftigelse.

Koalitionspartierne har aftalt, at der skal skabes stabile samfundsforhold ved at gennemføre nødvendige reformer. Vi har store samfundsproblemer og det kræver at vi samarbejder om at sikre og indføre reformer for at skabe bedre vilkår indenfor den sociale omsorg, skatteforhold, boligforhold og ikke mindst på erhvervsområdet.

Kommunesammenlægningen skal revurderes og her skal der ses på størrelsen af kommunerne på ny. Borgerservice, medbestemmelse og borgerinddragelse skal vægte særligt i dette arbejde.

Der skal arbejdes for at sikre større afkast til samfundet fra fiskeriet, råstofaktiviteter, turisme og byggebranchen. For at vi kan opnå dette, er det nødvendigt med investeringer og gode rammebetingelser til erhvervene og dermed skabe bedre vilkår for hele samfundet, som i sidste ende skal give de enkelte borgere større muligheder for at være selvforsynende.

Koalitionspartierne vil arbejde for at sikre et økonomisk selvåren Grønland.

Koalitionen vil derfor sætte særligt fokus på følgende områder:

En troværdig koalition

Koalitionen har aftalt, at arbejdet skal baseres på ærlighed, troværdighed og åbenhed.

Det er aftalt, at landet skal ledes med åbenhed og koalitionen vil indføre nye retningslinjer for mere åbne ansættelsesprocedurer for de højeste stillinger i administrationen.

Landet skal ledes med respekt for folkets medbestemmelse også set i et globalt perspektiv og der skal sikres medinddragelse for dermed at sikre et mere ligeværdigt samspil i samfundet. For at opnå dette har koalitionen aftalt, at der etableres en fælles koordinerende enhed som skal sikre, at koalitionen politiske mål kan nås.

Koalitionspartierne har aftalt, at revurdere fremgangsmåden til Valg til Inatsisartut i respekt for demokratiet og dermed skal der arbejdes for at sikre en mere retfærdig parlamentarisk repræsentation.

Koalitionspartiernes vigtigste løfte til hinanden og for samfundet er, at arbejde helhjertet for det grønlandske Folk.

Finanser og skatteforhold

Koalitionspartierne har aftalt, at alt arbejde skal centreres om at sikre Grønlands økonomiske selvårenhed – og arbejdet skal koordineres for at sikre det bedst mulige resultat.

De offentlige anlægsopgaver skal fordeles til regionerne så det tilgodeser behovet, derudover skal der igangsættes evalueringer og vurderinger sammen med kommunerne, med henblik på at opgaverne fremover kan tildeles til kommunerne.

For at skabe en mere retfærdig skatteudligning i samfundet, er det nødvendigt at sikre en mere ensartet udvikling af landet.

Koalitionspartierne har aftalt, at man i valgperioden skal arbejde for at finanslovene så vidt som muligt er i balance.

Koalitionspartierne finder det vigtigt, at arbejde for at købekraften styrkes og at inflationen er på sit laveste.

Skatteprocenten skal forblive det samme under hele valgperioden.

Der skal indføres et beskæftigelsesfradrag.

For at stille bedre rammer for personer med de laveste indkomster, skal der vurderes om man skal hæve personfradrag i forbindelse med skattereformen.

Der skal udarbejdes en analyse af indførelse af lavere selskabsskat med henblik på at højne Grønlands konkurrenceevne, selvforsyning og højne forædlingsgraden.

Der skal igangsættes en analyse som skal se på pengestrømmen mellem Grønland og Danmark. Dertil skal der vurderes en mulig fremtidig egen bank i Grønland.

Koalitionspartierne vil rette henvendelse til Danmark med henblik på etablering af en fælles udviklingsfond. Det er vigtigt at sikre investeringer til de mange rentable anlægs- og infrastrukturprojekter der er nødvendige i Grønland.

Erhvervsområdet

Koalitionen vil sætte særligt fokus på at fremme erhvervsområdet for at sikre, at landet bliver mere økonomisk selvåren. Erhvervsområdet består af de fire vigtige søjler i landet. Fiskeri og industri – Råstofsektoren – Turisme – Landbaserede erhverv og uddannelse er søjlerne.

Med henblik på at fremme Grønlands udenrigshandel med is, vand, fisk og råstoffer er det vigtigt at der kan stilles garantier, lån og kapital til rådighed til udvikling af disse.

Erhvervsplan, baseret på et solidt fundament, med gode rammebetingelser for landets virksomheder, er vigtigt. Ydermere er det vigtigt, at landet tiltrækker investorer, som ser landet med særligt fokus på uddannelse og god offentlig styring.

De Selvstyreejede selskaber skal fordres til at have deres hovedkontorer i Grønland. Ligeledes bliver det et krav, at alle direktører i selskaberne skal have bopæl i Grønland og betale skat til det grønlandske samfund.

Majoriteten af selvstyrets selskabers bestyrelsesmedlemmer skal være fra Grønland.

Der skal skabes et større afkast fra fiskeriet og der skal sikres, at forædlingen tilgodeser hele råvaren.

Der skal arbejdes for at indføre afgifter for uforædlet fisk der eksporteres.

Der skal sikres at produktionsindustrien i Grønland får samme priser på el- og vand.

Det offentliges indblanding i erhvervslivet skal evalueres. Det skal sikres, at serviceringen af befolkningen ikke forringes.

Virksomhederne skal have et større socialt medansvar og der skal arbejdes for at fremme dette gode initiativ og et godt samarbejde med omgivelserne er en nødvendighed.

Der skal skabe bedre støttemuligheder for ny iværksætter projekter og koalitionen vil arbejde for at smidiggøre de mange forhindringer der er.

Når der etableres nye industrier i landet skal det offentliges ansvar omkring el og vand præciseres.

Koalitionen har sat som målet at hjemtage levnedsmiddelkompetencen.

Uddannelse

Koalitionen har til mål at sikre at vort land bliver selvforsynet med en veluddannet befolkning:

Koalitionen vil arbejde for at styrke Den Gode Skole, og der skal gennemføres evaluering. Der skal sikres en særlig indsats til et løfte kvaliteten af undervisningen for alle skoler i hele landet og dermed skabe gode rammebetingelser for gode resultater. Trivsel i folkeskolen skal fokuseres i videre arbejde omkring og udvikling af Den Gode Skole.

Koalitionen vil bane vej for at flere går videre i uddannelsessystemet efter endt folkeskole.

Det skal være en mulighed at tage 11. klasse i Den Gode Skole.

Efteruddannelser og kompetenceudvikling skal være det centrale i nye muligheder for at fremme uddannelsesniveaue indenfor et givet fag og område.

Der skal skabes bedre rammebetingelser for at give ungdommen valgfrihed i forhold til at kunne uddannede sig enten i vort land eller i andre lande.

Mulighederne for gratis internet i uddannelsesinstitutionerne skal udvikles.

Der skal arbejdes for at rent grønlandsksproget borgere kan tage sig en uddannelse.

Der skal skabes flere og lærlingepladser i alle offentlige virksomheder og erhverv.

Der skal bygges flere kollegier i alle dele af landet.

Koalitionen har til mål at der i alle uddannelsesinstitutioner tilbydes gratis terapi til de studerende der har behov for dette, uanset problemstillingens art.

Koalitionen har aftalt, at fremme initiativer der tilgodeser ordblinde.

Fjernundervisning styrkes, særligt i bygderne.

I Tasiilaq skal mulighederne for etablering af relevant regional uddannelsescenter undersøges og implementeres.

Koalitionen vil sikre, at uddannelsesmaterialer i videregående uddannelser er baseret på og afspejler værdierne og realiteterne i samfundet. Uddannelsesfremmende initiativer skal være rodfæstet i landets værdier og realiteter.

Arbejdsmarked

Koalitionen har aftalt, at arbejdet for at minimere arbejdsløsheden skal prioriteres højt og at der arbejdes for implementeringen af erhvervshandleplan.

Der skal skærpes kontrol for at minimere udefrakommende arbejdskraft.

For at optimere allerede eksisterende kræfter skal der koordineres bedre mellem kommunernes arbejdsformidling og Majoriaq.

Eftersom majoriteten af de arbejdsløse er under de 30 år, har koalitionen besluttet at arbejdsindsatsen skal være rettet mod denne målgruppe og sikre, at de ikke går i stå, men i stedet opmuntres til at tage sig en uddannelse, samtidig skal de bogligt svagt stillede gives større muligheder for uddannelse indenfor håndværksbranchen. Allerede eksisterende uddannelsesinstitutioner såsom højskolerne, Majoriaq og den tidligere ordning med ungdomstjenesten er områder som koalitionen vil udvide og styrke yderligere.

Landets egne styrmænd og skippere skal udnyttes bedre, ved at fremme egenforsyningen af denne personel på området vil der pågå grønlandisering af Royal Arctic Line A/S' personale.

Den grønlandske ansøger ved ansættelser af styrmænd og skippere til udenskærs trawlere skal have første prioritet. På den måde kan der arbejdes også for at sikre at pengestrømmen ud af landet minimeres, til gavn for vort land.

Koalitionen vil arbejde for at sikre, at der indføres skærpede krav til udstedelse af arbejdstilladelser til alt udefrakommende arbejdskraft. Her er det vigtigt, at kriterierne der skal være opfyldte for at få en tilladelse ændres. Vurdering af indkomne ansøgninger skal ske i tæt samarbejde med organisationerne.

Der skal indføres personalepolitikker i alle de offentlige virksomheder, og her er det vigtigt, at der er klare krav omkring udefrakommende arbejdskraft.

Fiskeri

Fiskeriet er landets største og vigtigste erhverv og koalitionen har aftalt, at det er vigtigt, at denne skal være baseret på en bæredygtig udnyttelse.

Der skal være et ligeværdigt samspil mellem biologers og fiskernes viden, specielt når der fastsættes kvoter.

For at kortlægge det grønlandske økonomiske zones fiskerimuligheder er det vigtigt, at der afsættes flere midler til Naturinstituttet og i den sammenhæng pålægges et ansvar der sikrer fiskernes medbestemmelse i alle forundersøgelser.

Der skal arbejdes for at sikre, at al forædling af vores fisk sker i landet mest muligt og når denne ikke er en mulighed skal der sikres, at landet får afgiftsbelagt uforarbejdet fisk inden det eksporteres fra landet.

Fiskeproducenter og fiskerilicenshavere skal kunne konkurrere på det globale marked.

Fiskeriloven skal færdiggøres.

Koalitionen vil sikre at fiskeriflåden fornyes smidigere og i den sammenhæng er det vigtigt, at lovgivningen er tilpasset. Her skal det være muligt ikke at miste sin licens når et nyt fartøj erhverves.

Omsættelige kvoter skal kunne opkøbes udelukkende af licenshavere og isfiskeriet skal have særlige kvoter.

Der skal ses nye muligheder i andre fiskearter der ikke fiskes i dag og der skal lokaliseres nye fiskerizoner og forsøgsfiskeriet skal intensiveres og samtidig skal der arbejdes for at sikre, at indhandlingen sker i landet og dermed skabe nye arbejdspladser.

Koalitionen vil sikre, at der gives ekstra kvoter til isfiskeriet i de første 3 måneder ud over de allerede fastsatte kvoter for hellefisk.

Udstedelse af fangstbeviser skal kunne i fremtiden foretages af kommunerne.

Der skal etableres en handlingsplan der skal fremme fiskeriet i Østgrønland ved Tasiilaq og Ittoqqortoormiit, med særlig henblik på indhandling og forædling.

Råstofsektoren

Koalitionen har aftalt, at der skabes optimale rammebetingelser for råstofsektoren for at gøre landet tiltrækkende for investorer.

Koalitionen vil fremkomme med forslag til Inatsisartut der fastsætter øvre grænse for uranindhold.

Idet, det er centralt for Inuit Ataqatigiit og Partii Naleraq, at de eksisterende erhverv ikke lider skade og at de derfor fastholder deres nultolerance politik overfor decideret uranudvinding; og idet, Siumut på den anden side er åben for udvinding af uranholdige forekomster, såfremt det kan dokumenteres at dette kan ske uden at skade folkesundhed og miljø, er Koalitionsparterne enige om at tage spørgsmålet op, når det fremadrettet bliver aktuelt at drøfte nye ansøgninger ifm. Eventuel udvinding af uranholdige og andre radioaktive forekomster. Koalitionen er nået til denne enighed fordi der er mange forhold i Grønland der kræver fælleskab og samarbejde og fordi parterne ikke ønsker at enkelte spørgsmål hindrer et samarbejde.

Koalitionen har aftalt, at der skal ses på hvor meget det offentlige skal være medejere af fremtidige selskaber der udvinder råstoffer, her også på det offentliges carried partnerskab i Nuna Oil A/S.

Koalitionen vil etablere et internationalt hold af eksperter der skal være det rådgivende organ i råstofsektoren.

Koalitionen støtter planerne om etablering af en aluminiumsmelter ved Maniitsoq.

Turisme

Koalitionen vil opnå af der er større indtjening og videreudvikling fra en af de økonomiske søjler, turismen:

Koalitionen vil skabe et godt fundament til videreudvikling af turismen. Der skal være en smidiggørelse af transport via luften og via havet i alle regioner af landet og ligeledes skal der skabes en større kapacitet af overnatningsmuligheder.

Uddannelserne indenfor turismebranchen skal slås sammen og udvikles.

Der skal arbejdes for at opnå flere overnattende turister i landet.

Servicebranchens og erhvervslivets rolle i turismen skal synliggøres.

Folkeskolens rolle i at fremme børns evner i at kunne mestre fremmedsprog skal styrkes således man i fremtiden kan have personale, som er flersproget i alle serviceområder som i restaurationsbranchen, hoteller og i andre områder i turismen.

Der skal arbejdes for at fremme de unges muligheder for arbejde indenfor turismen.

Trafik

Der skal sikres en trafik og transportnet der binder hele landet sammen, året rundt.

Trafikken og transporten i landet skal sikre gode betingelser for erhvervslivet og dermed også understøtte turismens muligheder. Der skal arbejdes på udgravning og sprængning af kanaler til både for at gøre søfarten mere sikkert.

Der skal udfærdiges servicekontrakter der tilgodeser alle dele af regionerne i landet og der skal stilles garanti for underskud.

Der skal etableres et A/S der skal varetage store anlægsopgaver for de offentlige og disse skal være baseret på investeringer udefra og disse områder sættes der fokus på:

- Nyt lufthavn mellem Qaqortoq og Narsaq
- Nyt lufthavn i Tasiilaq
- Udvidelse af Ilulissat Lufthavn
- Planerne for atlantlufthavn i Nuuk skal genoptages
- Der skal ses på mulighederne i at anlægge grusbaner for fastvingede fly i Qeqertarsuaq, Qasigiannguut, Kangaatsiaq, Narsaq og Nanortalik samt Ittoqqortoormiit samt øvrige mellemstore bosteder, for på den måde også være med til at sikre beskæftigelse og igangsættelser af projekter der skal være med til at mindske arbejdsløsheden.

Der skal skabes en afklaring af Narsarsuaqs og Kangerlussuaqs fortsatte drift med kommunerne.

Der skal i henhold til planerne ske en omfangsrig renovering af lufthavne og havne i regionerne.

Landets turister skal have bedre landingsforhold og sanitære faciliteter i tæt samarbejde med kommunerne.

Indtægter fra ICAO skal tilfalde Grønland og disse skal øremærkes til forbedringer indenfor turismen.

Handel

Grønland skal optimere sin eksport indenfor fiskeriet og forædling og dermed også hæve konkurrenceevnen.

Olieprisen skal sænkes og ved at sænke kravet om overskudsgraden det fra KNI A/S.

Markedsføring af Grønlands unikke produkter skal have fokus i vort særpræg og originalitet.

Koalitionen har aftalt, at der etableres Grønland Eksportråd, som skal arbejde for at fremme markedsføring af landet og landets eksport.

Grønlands konkurrenceevne også indenfor godstransport skal styrkes baseret på fragtpriiser der er optimale.

Vi skal skabe større samhandel med vores nærmeste nabolande.

Videreudvikling indenfor erhvervsområdet er en nødvendighed for at fremme vores eksport og dermed også mindske vort import skal være centralt emne koalitionen vil arbejde med.

For at fremme Grønlands direkte fiskerihandel med udlandet er det vigtigt at analyser belyser de reelle forhold.

Alle licenshavere til at fiske i det Grønlandske farvande skal pålægges til at al handel med fisk med udlandet for fremtiden skal være baseret på markedspris.

Landbrug

Koalitionen vil arbejde for og fremme Grønlands selvforsyning af kød, fjerkræ, grønt og mælkeprodukter.

Landsbrugskommissionens anbefalinger skal realiseres og det fornødne midler afsættes til implementeringen:

Landsbrugsrådet skal styrkes.

Der skal laves en handleplan for at fremme Grønlands selvforsyning indenfor kødproduktion, fjerkræproduktion og ægproduktion. Landbrugsvirksomhed i Grønland skal udvikles i takt med klimaændringernes positive virkninger her i landet.

INUII skal i samarbejde med fåreavlerstederne være med til at fremme produktion og salg af produkter.

Fåreavlerstederne skal være med til at sikre en mere mangfoldig udbud af produkter indenfor turismen.

Der skal undersøges om mulige nye erhvervsinitiativer indenfor fuglehold, minkhold eller rævefarme.

Energi

Koalitionen tror på, at Grønland har en meget stor potentiale i vedvarende energi og derved kan eksportere energi. Derfor vil koalitionen igangsætte en undersøgelse der skal understøtte muligheden.

Koalitionen vil arbejde for at der indføres priser på el, vand og varme baseret på solidaritet og retfærdighed. På den måde vil koalitionen skabe mere lige forhold for alle familier.

Der skal være ens priser for el, vand og varme for alle produktionsanlæg i landet for at sikre lige muligheder for at fremme erhverv uanset hvor i landet man bor.

Der skal igangsættes vandkraftsprojekter i Aasiaat, Qasigiannuguit, Maniitsoq, Paamiut og Nanortalik.

Kunst og Kultur

Vi kendetegner et unikt kultur og historie og derfor mener koalitionen at der skal igangsættes en ny redegørelse der skal se på nye initiativer indenfor området.

Kulturfolk, kunstnere og teaterfolk har brug for forhold der tilgodeser deres store roller i samfundet og de skal styrkes. Der skal være et godt samarbejde med organisationer og foreninger i alle henseender.

Koalitionen vil arbejde for at sikre, at der er respekt omkring Grønlands intellektuelle ejendomsret og sikre beskyttelse af vores kulturelle ejendom og særpræg.

Der skal etableres et filminstitut og deres opgave bliver blandt andet at finde fondsmidler og viden til at fremme filmproduktion og kontakt med filmbranchen på et internationalt niveau. Derudover skal der skabes et forum som samler filmfolk, animationsfolk, tegnere og kunstnere.

Grønlands Selvstyre skal være med til at støtte det grønlandske musikers og musikkens synlighed ved international begivenheder.

Der skal afsættes en pulje i finansloven der skal gå til publikation af grønlandssproget bøger.

Menighed

Koalitionen har sat sig som mål, at en grønlænder skal være stærk i krop og sjæl. Tro er en vigtig del af borgernes hverdag, idet det fremmer åndelig styrke.

Kirken skal have en central rolle i samfundet.

Kirken skal have gode rammebetingelser for at kunne løfte deres opgave for samfundet.

Religionsundervisning skal være vigtig i uddannelsen.

Der skal ansættes det nødvendige antal degne og organister.

Idræt

Sporten har stor betydning for vort velvære. Koalitionen kender sportens store betydning indenfor forebyggelse og denne skal have rodfæste i skolegangen.

Det er naturligt at alle skal have lige adgang til idræt og derfor er det vigtigt, at der i over de 200 sportshaller og minihaller i hele landet sikres gode rammer for at de kan optimalt.

Der skal være vedvarende og kontinuerlige tilbud på trænerkurser og efteruddannelser.

Grønlandske landshold skal konkurrere under eget flag, og de sportslige forbund skal søge optagelse i internationale forbund som selvstændige forbund.

Der skal afsættes midler til anlæggelse af kunstgræsbaner og denne skal ske i tæt samarbejde med kommunerne.

De forfaldne selvejende idrætshaller skal kunne søge om midler til renovering via Anlægs- og Renoveringsfonden.

Der skal arbejdes for at sikre, at sportsfolk kan rejse under favorable priser for at de kan deltage i stævner og det samme skal være gældende hvad angår priser til landets pensionister og førtidspensionister.

Traditionel qajaqsejlad, inuitlege og hundeslædekørsel skal være beskyttet som kulturarv.

Klimaforandringer

Klimaændringer med periodisk varmere havstrøm i de grønlandske farvande bringer nye muligheder og udfordringer med sig:

Vi skal kende de negative og positive konsekvenser af klimaændringerne. Derfor vil koalitionen udvikle klare nationale klimamål. I denne sammenhæng vil parterne nøje vurdere fordele og ulemper ved en tilslutning til Paris-aftalen.

Grænsen for permafrosten flytter længere nordpå, og det medfører store konsekvenser for bygninger og anlæg. Derfor skal konsekvenserne løbende undersøges, og der skal være beredskab til at håndtere ændringerne.

Forskningen inden for klima, natur og miljø skal samles, så Grønland bliver en endnu vigtigere spiller i forskningen af klimaændringer med de tilhørende nye biologiske muligheder, som dette medfører.

Fangerne i Nordgrønland får til stadighed vanskeligere ved at opretholde den traditionelle livsstil, hvorfor der bør kigges nærmere efter hjælpeforanstaltninger særligt i islægsperioden, som er blevet længere og mere uforudsigelig.

Fangst

Fangst bliver marginaliseret i takt med klimaændringerne og den teknologiske udvikling, hvor specielt den traditionelle fangst bliver udsat for massivt pres i disse år.

Der skal tildeles kvoter af fangstdyr efter behov i de forskellige egne af Grønland.

Traditionel fangst skal beskyttes som erhverv i hele Grønland, hvor særligt brug af traditionelle fangstmetoder skal hævdes og tilgodeses.

Koalitionen vil komme i gang med undersøgelse af garverivirksomhed i Grønland for at fremme økonomien i sælskindsindhandling.

Bæredygtighedsprincippet er en grønlandsk opfindelse, hvor de første bestemmelser om bæredygtig udnyttelse af fangstdyr blev formuleret i Thulelovene, og disse principper skal hævdes og hyldes.

Fangst af narhvaler, hvidhvaler, isbjørne og hvalrosser efter traditionelle metoder i Qaanaaq, Upernavik, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit skal erkendes i faste kvoter, som tilsiger behovet i nævnte områder.

Reglementerne for narhvalfangst skal justeres med specielt fokus på at sikre bedre økonomiske muligheder for fangerne.

Biologisk rådgivning og brugernes viden skal ligestilles ved fastsættelse af kvoter på fangstdyr.

Miljø

Vi har et fælles ansvar for at passe på vores natur og miljø.

Grønland skal være fuldt selvforsynende med grøn energi senest i 2024.

Borgerne er alle forpligtet til at renholde miljøet, og derfor skal der løbende gennemføres oplysningskampagner om renligholdelse.

Handlingsplanen for håndtering af affald skal implementeres, ligesom der skal etableres større samarbejde med kommunerne om sortering af affald, håndtering af farligt affald, forbrænding, genbrug osv.

Brug af miljøvenlige køretøjer som elbiler og hybridbiler skal intensiveres ved mere lempelige skatte- og afgiftssatser.

Brug af lavenergikomponenter skal fremmes i samtlige offentlige arbejdspladser.

Kommunerne

Den enkeltes medbestemmelse og ligestillet inddragelse af alle borgere i landet er meget vigtigt.

Koalitionen vil arbejde med denne ånd.

Kommunesammenlægningen skal færdiggøres og på den måde oprette nærdemokratiet på ny. Herudover vil partnerne opfordre kommunerne til at oprette lokalråd eller lignende fora og højne bygdebestyrelses beslutningskompetence samt finansielle beføjelser gennem lovgivningen.

Koalitionen vil sætte særligt fokus på følgende:

- For at respektere den allerede overståede udmelding fra befolkningen, ved en vejledende folkeafstemning, skal Qaasuitsup Kommunias opdeling ændres og implementeres, derudover skal der sikres en økonomisk holdbar beslutning for de kommende kommuner.

Bygderne

Bygderne er Grønlands traditionelle fødekamre.

Bygderne er vigtige bestanddele af det grønlandske samfund, som er med til at sammenholde det store land.

Bygderne skal have medbestemmelse i udvikling af Grønland. Derfor skal bygdebestyrelserne have nødvendig beslutningskompetence til at træffe beslutninger.

Opgaver relateret til bygderne skal samordnes i et departement. Produktionsanlæggene er bygdernes vigtigste indtjeningsmulighed, og derfor gælder det om at holde anlæggene åbne og gøre dem så rentable som muligt.

Udviklingsprogrammet for bygderne skal fastholdes, hvor særligt sektorplanlægningen skal tage hensyn til de basale behov i bygderne. Det samme gælder for erhvervs- og arbejdsmarkedsudvikling af bygderne.

Toilet- og sanitærforhold skal moderniseres og nye løsninger indføres efter lokale behov.

Koalitionen vil fremme erhvervsudvikling og brug af vedvarende energi i bygder og yderdistrikter. Derudover vil koalitionen sikre en regional tilgang til erhvervsudvikling.

Bygdernes selvbestemmelse skal styrkes, og bygderne skal deltage aktivt i evaluering af kommunesammenlægningen, ligesom de skal stor medbestemmelse i fremtidige beslutninger om bygderne.

Bygdernes sammenslutning KANUNUPE skal have en stærk politisk indflydelse.

Sundhed

For at fremme landets sundhed er det for koalitionen vigtig at sætte fokus på den enkeltes sundhed.

Alle borgere skal services hurtigt, troværdig og respektfuldt af sundhedsvæsenet. Enhver der har været til undersøgelser skal have en klar vished om behandlingens forløb hurtigst muligt og behandlingstilbud skal ske ganske kort derefter.

Regionalisering af sundhedscentre skal evalueres.

Kræftplanen skal implementeres.

Sundhedscentre skal styrkes og beredskabet i akutte tilfælde skal optimeres.

Gravide kvinder der ikke har mulighed for at føde i deres hjemsted, skal tilbydes at rejse til den nærmeste by for at føde.

Sundhedsvæsenet skal gennemføre behandlinger i alle byer og større bygder ved brug af rejsehold af specialister mindst én gang om året.

Oplysningskampagner og forebyggelse mod smitsomme sygdomme samt alkohol, hash og tobak skal målrettes til børn og unge.

Midler der afsættes til sundhedsvæsenet skal ses på ny med henblik effektivisering.

Arbejdet for at mindske ventelisten til behandling skal fortsættes. Der skal etableres en børneafdeling i Dronning Ingrid's Hospital.

Ledsagere for de nærmeste pårørende ved behandling udenfor landet skal være en mulighed.

Informationskampagne mod selvmord og debatter og dialoger skal styrkes yderligere for at fremme forebyggelse.

Misbrugere skal kunne behandles gratis.

Indsats for at behandle seksuelt misbrugte skal intensiveres.

Bolig og anlæg

Koalitionen vil implementere en boligreform, som tager udgangspunkt i øget lighed og øget boligselvforsyning for lav- og mellemindkomstgrupperne, som grundlæggende mål.

Fuldt rentefradrag skal fastholdes.

20-20-60 ordningen fortsættes.

Renovering af BSU støttehuse samt private huse skal revurderes således et nyt loft på lånemuligheder fastsættes.

I byer og bygder hvor der ikke er mulighed for at optage realkreditlån skal der undersøges om der kan oprettes lånemuligheder via et fond.

Byggetilsynet skal skærpes.

Alle lovgivninger indenfor udliciteringer skal ses på ny på den måde sikre at mindre virksomheder skal have lige muligheder som alle andre i branchen.

Koalitionen vil skabe bedre rammer for det grønlandske erhvervsliv ved at forbedre finansiering og højne konkurrenceevnen og gøre retningslinjer for erhvervet simpelt blandt andet ved at skabe Grønlands Erhvervs Garantifond. Tiltaget skal styrke erhvervslivet og skabe muligheder.

Koalitionen vil sikre vedvarende byggeri i alle dele af landet hele året rundt. For at opnå dette er det vigtigt, at betingelserne til retningslinjer og planer skal være til stede.

Der skal afsættes midler til bygning og reovering af selvbyggerhuse i bygder og yderdistrikter.

Anlægs- og Renoveringsfondens midler skal aktiveres ved implementering af allerede vedtagne beslutninger fra Inatsisartut på anlægsprojekter. For at sikre, at anlægsprojekterne effektueres, skal budgetloven justeres således ingen projekter stopper derved. Lovændringen vil også resultere i en mulig hurtig ændring ved særlige situationer og prioriteringer.

Der skal arbejdes for at mindste import af byggematerialer udefra og derved bruge af materialer som landet kan levere og producere er af stor vigtighed for koalitionen.

Social omsorg

Koalitionen skal arbejde for at skabe et folk der er selvforsyndende og som tager medansvar. For at skabe et folk som er i udvikling er velfærd nøgleordet. Et stærkt folk kommer af en stærk familie og derfor er det vigtigt, at de familier som har behov for hjælp også får den fornødne hjælp. Et folk der lever i velfærd kendetegnes ved adgang til arbejde, adgang til sundhedsydelser, adgang til uddannelse uanset hvor man nu måtte bo.

Koalitionen vil arbejde med en ny målestok baseret på de værdier samfundet har som et kultur og denne skal være dynamisk og til enhver tid tidsvarende. På den måde sikrer vi en ydelse som siger befolkningen noget og er mere ligeværdigt med respekt for befolkningen. Denne skal ske i tæt samarbejde med kommunerne. Social omsorg skal være med udgangspunkt i at den enkelte vil komme styrket videre i livet.

Koalitionen vil arbejde for at sikre, at personale i sociale forhold tilbydes vedvarende kurser. Koalitionen vil også etablere en enhed som skal samle gode erfaringer og viden som i sidste ende skal afhjælpe kommunernes i deres store opgave. Hjælp til selvhjælp skal være nøgleordet i initiativerne.

Der skal fastsættes maksimalt loft for antal af sager for sagsbehandlere på socialområdet.

Disse områder vil vi sætte særligt fokus på:

- Offentlig hjælp, arbejdsløshedsbidrag, sygepenge, børnebidrag, boligstøtte skal reformeres.

- Arbejdsløse skal revalideres og sikre at de kommer i arbejdsmarkedet i samfundet. Offentlig støtte vil medfølge krav til den enkelte med henblik på at den enkelte tager medansvar såsom at modtage behandling – mere krav end det er i dag.
- Nogle tilskud ligesom børnebidrag skal reformeres således det passer mere til nutidens familiære strukturer.
- Tilbud om psykologbehandling for seksuelt misbrugte skal intensiveres.
- Har man behov for terapi i større selvbevidsthed, skal det være en mulighed at få.
- Der skal i tæt samarbejde med kommunerne laves en koordineret indsats for at aktivere arbejdsløse således de kommer videre enten i uddannelse eller i at få et arbejde.

Familier – Børn

Koalitionen mener, at alle medborgere har medansvar til at bidrage med velvære, psykisk og fysisk sundhed til familie, nære omgangskreds og samfundet igennem samarbejde.

Koalitionen ønsker at skabe et stærkt folk som er selvforsynende og tager medansvar. Koalitionen mener også, at videreudvikling af samfundet kan være baseret på en god velfærd.

Koalitionen mener, at familierne er grundstenen i et solidt samfund, det skal derfor sikres, at de værdigt trængende tilbydes hjælp.

Familierne er centrum i samfundet. Koalitionen er derfor enig i, at der skal udvikles en ny familiepolitik, som tager sit afsæt i familierne og medansvar.

Koalitionens målsætning er børn og unge som er trygge, selvsikre og som udviser respekt for hinanden, er mentalt og fysisk sunde og er stolte af deres identitet og kultur. Familieliv og arbejdet i balance er udgangspunktet.

Det sikres, at midlerne til implementeringen af strategien afsættes i tæt dialog mellem Inatsisartut, Naalakkersuisut og kommunerne.

Børnefamilier skal have gode rammebetingelser i hjemmet, på arbejdet og i fritiden. Derfor er det vigtigt, at de afsatte midler også dækker behovet.

I tillæg til eksisterende øvrige tiltag vil koalitionen udarbejde en landsdækkende handlingsplan for børn og unge på socialområdet.

Antallet af børn der anbringes udenfor hjemmet skal markant ned, helt ned til max 2,5 % i løbet af de næste 10 år. Det skal blandt ske ved at videreudvikle familiecentre med rådgivning i hjemmet.

Derudover vil koalitionen søge at øge midlerne til MIO til vidensindsamling.

Ældre

Værdighed er nøgleordet i koalitionen ældrepolitik – den tager udgangspunkt i balance og

kvalitet. Det skal være dejligt, at blive gammel i vort land. Det er for koalitionen yderst vigtigt, at vi sørger for, at de ældre tager aktiv del i deres hverdag uanset om det drejer sig om bolig, økonomi eller andre vigtige instanser i livet.

Koalitionen konstaterer at der allerede er gennemført en pensionsreform. Herunder at grundpension nu er gældende for alle pensionister som ikke er afhængig af samlevers indkomster blevet indført, derudover er der indført en indtægtsreguleret tillægspension.

Der skal arbejdes for at forbedre de ældres mulighed for biindtægt uden at pensionen skal reduceres.

Hjemmehjælp skal være gratis.

Handicapområdet

FNs Konvention om handicappedes rettigheder af den 13. december 2006 skal være det centrale ved Inatsisartutts kommende lovgivning om handicappede.

Koalitionspartnerne vil fremføre uddannelses tilbud til handicappede.

De handicappedes omsorgs- og serviceforhold skal forbedres således de er tilpasset de handicappedes, landets handicapboliger skal være i overensstemmelse med behovet og omsorgspersonale som ligeledes så vidt er tilpasset og rives bedst muligt.

Handicappede som kan og vil arbejde skal der sørges for til ved at anvende passende beskæftigelse. Erhvervsmuligheder til handicappede, skal udvikles i bygder og byer efter behov.

Samfundet og omgivelserne skal være mere handicapvenlige i form af bedre ramper til rullestolsbrugere til alle offentlige bygninger såsom kontorer, banker og andre.

Førtidspensionsreform

Det er vigtigt at alle arbejdsduelige samfundsborgere bidrager til samfundet via arbejde. Det er vigtigt, at borgere med nedsat arbejdsevne ikke bare henstilles som førtidspensionister, det er tværtimod vigtigt, at vi tager udgangspunkt i, at de yder efter evne, inddrages og ikke bliver tilskuere til samfundsudviklingen.

Det er bedre at arbejde end at sidde hjemme uden at bidrage for borgeren. At kunne stå op til meningsfuld aktivitet for de fleste er det vigtigste, ligesom følelse af at bidrage med noget er vigtigt. Det vigtigste for førtidspensionisten selv og dens børn såvel som samfundet er følelsen af at være til gavn. Det er derfor vigtigt at udføre en reform på førtidspensionsordningen.

Den offentlige administration

Effektivisering af det offentlige system skal videreføres, så betjeningen af borgerne forbedres og mere ensartet:

Forretningsgange skal forbedres, så effekten af arbejdet kan måles.

Øget digitalisering skal gøre arbejdsgangene, beslutningerne og service for borgerne så gennemsigtige som muligt. Sullissivik.gl skal udvikles yderligere.

Overdragelser af flere opgaver og ansvar fra Grønlands Selvstyre til Kommunerne, selvfølgelig inklusive midler dertil, f.eks. ved udstedelse af fangstbevis.

Omkostningsreduktion i hele det offentlige system skal gennemføres med miljøvenlige energiløsninger samt lavere forbrug af el, vand og varme.

Krav på hurtigere sagsbehandling i Selvstyret og kommunerne, f.eks. ved byggeprojekter, arealanvendelse og lokalplaner.

Gennemføre besparelser i rejser og eksterne konsulentytelser.

Der skal indføres en whistleblowerordning og anti-korrupsionslov for at undgå magtmisbrug og misbrug af offentlige midler, som gælder for politikere og embedsmænd i offentlig tjeneste samt offentligt ejede virksomheder.

Der skal strammes op i de offentliges inkassovirksomhed således at man så vidt sikrer, at skyldneres gæld på alle tider ligger under 5 % af Grønlands BNP.

Udenrigspolitik

Koalitionen mener, at det er vigtigt at Grønland, i sin deltagelse i internationale fora, til enhver tid sikrer en stærk og klar stemme:

Der skal igangsættes forhandlinger med Danmark for at sikre Grønlands stærkere stemme i alle forhandlinger internationalt.

Koalitionen er enig med hinanden om, at der skal igangsættes en fyldestgørende redegørelse omkring brugen af Pituffik og at Grønland skal kræve en ny forhandlingsrunde.

Samarbejdet med EU indenfor handel, erhvervslivet, råstofområdet og energisektoren skal styrkes.

Grønland skal have diplomatiske forbindelser til vores nærmeste nabolande og til strategiske forbindelser, som vi handler med.

Under koalitionsperioden skal vi have hjemtaget ansvaret for udlændingeområdet.

Grønland skal overtage kompetencen for luftfartsområdet inden 2018.

Grønland skal deltage aktivt i beskyttelsen af de grønlandske farvande.

Koalitionen vil sikre, at der indføres strengere krav til sejlads i de grønlandske farvande.

Afslutning

Udover det førnævnte i aftalen er koalitionsparterne blevet enige om, at der indføres et arbejdsprogram som skal gælde for hvert ressortområde som vil komme som appendix til aftalen.

Koalitionen vil gennemføre programmet nøje når Naalakkersuisut er kommet i arbejdstøjet.

Ligeledes vedhæftes ressortfordelingen mellem koalitionspartierne.

Således underskriver koalitionsparterne aftalen

Nuuk, den 27. oktober 2016.

Kim Kielsen
Siumut

Sara Olsvig
Inuit Ataqatigiit

Hans Enoksen
Partii Naleraq